

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації на тему «Тенденції розвитку мовної освіти в
університетах Китаю (кінець XX – початок XXI століття) здобувачки
наукового ступеня доктора філософії Соби Майї Володимирівни
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка,
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки**

Публічна презентація проведена на кафедрі іншомовної освіти і міжкультурної комунікації «4» квітня 2025 року, протокол № 4.

1. Обґрунтування вибору теми дослідження. В умовах інтеграції національної системи освіти до світового культурно-освітнього простору закономірно зростає інтерес до порівняння моделей освіти й культури різних країн. Очевидною є потреба дослідження найкращих світових освітніх практик із розбудови системи мовної освіти. Звернення до досвіду Китаю зумовлено низкою факторів: розвиток мовної освіти Китаю базований на давніх історичних традиціях, філософських засадах, багатонаціональності, унікальній мовній культурі; активізація реформаційних процесів в мовній освіті в другій половині XX – на початку XXI ст.; відображення національних пріоритетів розвитку китайського суспільства через зміни в мовній освіті; поєднання фундаментальних традицій мовної освіти зі світовими прогресивними тенденціями; збалансована мовна політика, що спрямована на зміцнення міжнародного іміджу держави; інтеграція мовної освіти в загальнодержавну стратегію розвитку, що враховує соціально-економічні потреби та глобальні виклики; зростання популярності китайської мови у світі та збільшення її ролі як засобу міжнародної комунікації; активна участь країни в глобальних економічних, наукових і культурно-освітніх процесах тощо.

Протягом сімдесяти років реалізації мовної політики в Китаї ухвалено близько 1400 законодавчих і нормативних актів, як-от: «Інструкції про поширення путунхуа» (1956), «Проект спрощення китайської писемності» (1956), «Закон КНР про загальнодержавну мову та писемність» (2000), «Перелік вживаних стандартних китайських ієрогліфів» (2013), «Державний план довгострокового розвитку, реформ мови та писемності на 2012 – 2020 рр.», «План розвитку державної мови та писемності у XIII п'ятиріччі», «План дій із поширення путунхуа та боротьби з бідністю (на 2018 – 2020 роки)», «Державний план зі складання та видання словників на 2013 – 2025 рр.» та ін.

Розвиток мовної освіти в Китаї є стратегічно важливим для забезпечення країни висококваліфікованими фахівцями, які володіють не лише рідною, але й іноземними мовами, що відкриває нові можливості для професійної реалізації на міжнародному рівні. У цьому контексті актуалізована потреба в дослідженні сучасних тенденцій розвитку мовної освіти Китаю, в аналізі успіхів і невдач, оцінюванні перспектив для використання конструктивних ідей китайського досвіду в Україні.

Виклики мовної глобалізації, інтенсифікація кроскультурної комунікації, швидка еволюція цифрових технологій, питання екологізації мови та мовної політики, стрімкий розвиток мультикультуралізму й білінгвізму, розвиток сучасної лінгвістичної дискурсології, лінгвістичної толерантності в умовах інтернаціоналізації вищої освіти, а також реформаційні процеси в системах мовної освіти зарубіжних країн підвищують наукове зацікавлення та активізують наукові розвідки у галузі порівняльного мовознавства, педагогічної компаративістики, педагогічної науки та практики загалом. Збагаченню наукових поглядів українських учених новими ідеями, подальшому розробленню й обґрунтуванню перспектив розвитку системи вищої мовної освіти в Україні, продуктивному запровадженню якісних змін сприяє всебічна рецепція результатів дослідницьких пошуків та інноваційних ідей досвіду Китаю.

Фундаментальну основу дисертації становлять праці, де схарактеризовано процеси глобалізації та інтернаціоналізації вищої освіти (Chen, 2017; Chen & Xie, 2020; Huang, 2020; Liu, X. & Liu, H., 2022; Li & Wu, 2020; Mok et al., 2023; Wang, 2017; Wang & Li, 2019; Zhang & Li, 2018; Zhou, 2021), інтеграції мовної освіти в міжнародний лінгвокультурно-освітній простір (Ding, 2017; Chen, 2020; Jiang, 2015; Ma, 2014; Yang, 2011); обґрунтовано філософські й історичні виміри мовної освіти в Китаї (Angle & Tiwald, 2017; Choo, 2020; Jiang, 2013; Ruhai et al., 2024; Tu, 2024; Wang, 2021; Wu & Lee, 2021; Yang, 2011; Yu, 1991; Yuan et al., 2023; Zhang, 2003); проаналізовано ключові вектори розвитку мовної політики Китаю (Adamson & Feng, 2009; Li, 2022; Lin, 1997; Wang & Yuan, 2013; Wang, 2013; Wong, 2017; Zhou, 2004) у контексті мультикультуралізму, мультилінгвізму, лінгвальної толерантності (Adamson & Xia, 2011; Chan et al., 2016; Chen, 2012; Dai & Cheng, 2007; Feng & Adamson, 2015; Jiang et al., 2007; Lin & Man, 2009; Yang, 2005, 2006); розроблено методологічні підходи до розвитку мовної освіти в університетах (Xiong et al., 2022; Hawkins et al., 2008; Zhiheng & Yue, 2024); описано організаційні, змістові, методичні, технологічні засади вищої мовної освіти в китайському досвіді (Chen & Hu, 2012, 2018; Daguang, 2020, 2023; Grenfell & Harris, 2015; Han, 2018; Hao et al., 2010; Wang & Liu, 2014; Wang, 2010; Zhao et al., 2024; Zhiheng & Yue, 2024) тощо.

У контексті наукового пошуку вагоме значення мають результати досліджень українських учених-компаративістів з окремих аспектів Східноазійського досвіду розвитку систем освіти (Н. Авшенюк, Н. Бідюк, Л. Гунько, О. Локшина, О. Мартинюк, Н. Мукан, Н. Пазюра, О. Садовець, А. Сбруєва, В. Третько, К. Шевченко та ін.). Українські вчені фокусують увагу на мовних практиках, мовній політиці, інтеграції китайської мови в міжнародні освітні програми, а також на порівнянні систем освіти в Україні та Китаї. Водночас аналіз наукових праць із педагогічної компаративістики, документальних й інших джерел засвідчує, що цілісне вивчення та узагальнення сучасних тенденцій розвитку мовної освіти в університетах Китаю наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття не поставали предметом самостійних розвідок в Україні.

Наукова інтерпретація задекларованої актуальної проблеми дала змогу виокремити низку *суперечностей* у вітчизняному освітньому просторі щодо міжнародного вектору розвитку системи вищої мовної освіти, зокрема між: прагненням України інтегруватися у світовий освітній простір, що передбачає виявлення й використання конструктивних ідей зарубіжного досвіду, і відсутністю системних досліджень із проблем мовної освіти в університетах Китаю; доцільністю врахування тенденцій розвитку мовної освіти в університетах Китаю та недостатнім системним вивченням й узагальненням досвіду в українській педагогічній компаративістиці; необхідністю увідповіднення рівня мовної освіти в університетах України з рівнем світової якості та недостатньою розробленістю змістових й організаційно-методичних засад мовної освіти; важливістю експортування освітніх послуг у сфері вищої мовної освіти та недостатнім рівнем розвитку академічно-наукового партнерства у сфері мовної освіти між Китаєм й Україною в інституційному вимірі.

Актуальність зазначеної проблеми, відсутність її цілісного вивчення, необхідність розв'язання виявлених суперечностей зумовили вибір теми дослідження **«Тенденції розвитку мовної освіти в університетах Китаю (кінець XX – початок XXI століття)»**.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію підготовлено відповідно до тематичного плану наукових досліджень Хмельницького національного університету «Формування особистості як суб'єкта самотворення» (державний реєстраційний номер 0119U103663), де роль автора полягала в обґрунтуванні теоретичних і організаційно-методичних засад іншомовної освіти на основі використання конструктивних ідей китайського досвіду. Тема дисертації затверджена вченою радою Хмельницького національного університету (протокол № 9 від 02.12.2021 року).

3. Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що *вперше* у вітчизняній педагогічній теорії та практиці на основі комплексного дослідження *обґрунтовано* сучасні тенденції розвитку мовної освіти в університетах Китаю (кінець XX – початок XXI століття), а саме: інтеграція в міжнародну культурно-освітню спільноту; розвиток білінгвізму й мультилінгвізму; екологізація мовної освіти; збалансована мовна політика у забезпеченні глобальної комунікації; формування лінгвального ландшафту на засадах тримовності й двописемності; поєднання класичних гуманітарних традицій із сучасними світовими освітніми тенденціями; інтернаціоналізація мовної освіти на інституційному рівні; популяризація китайської мови за межами країни через діяльність Інститутів Конфуція; використання інноваційних методів і технологій навчання іноземної мови; організація навчання за програмами мовної освіти з різними моделями освітньої траєкторії; цифровізація мовної освіти в університетах; *окреслено* можливості використання конструктивних ідей китайського досвіду в контексті розвитку мовної освіти в університетах України; *удосконалено* форми, методи й технології викладання китайської мови як іноземної в університетах України на засадах використання китайського досвіду; *подальшого розвитку набули* положення щодо

впливу філософських ідей і глобалізаційних процесів на розвиток мовної освіти в Китаї; формування напрямів та сучасних стратегій державної мовної політики Китаю; уявлення про мультилінгвізм у китайському культурно-лінгвальному дискурсі; напрями розвитку співпраці й академічної мобільності у сфері мовної освіти між університетами України та Китаю. До наукового обігу введено нові персоналії, факти, поняття, теоретичні ідеї та підходи з проблем розвитку мовної освіти в університетах Китаю.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації аргументоване тим, що на основі результатів аналізу й узагальнення сучасних тенденцій розвитку мовної освіти в університетах Китаю (кінець XX – початок XXI століття) витлумачено різні аспекти білінгвізму й багатомовності в Китаї; доведено престижність національної мови та взаємодії із суспільством; з'ясовано глобальні тренди двомовної освіти; викладено педагогічні засади транслінгвізму й використання мовних практик, які виходять за межі традиційних мовних систем тощо. Відкритими для наукової дискусії є питання змістового наповнення академічного контексту таких понять, як «білінгвізм», «транслінгвізм», «трилінгвізм», «мультилінгвізм», «білінгвальне навчання», «тримовна освіта», «слабкі» та «сильні» моделі білінгвальної освіти тощо. Розроблено й упроваджено навчально-методичне забезпечення, а саме: навчально-методичний комплекс для освітнього компонента «Китайська мова (за рівнями)»; структуровано й оновлено зміст дисциплін «Порівняльна професійна педагогіка» (тема «Мовна освіта в Китаї»); «Ділова англійська мова» для китайських студентів Хмельницького національного університету. Представлені в роботі організаційно-педагогічні аспекти навчання китайської мови впроваджено в педагогічну практику для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, підвищення їхньої мотивації до виконання самостійних, індивідуальних і групових дослідницьких завдань. Отримані результати можуть бути використані в освітньому процесі ЗВО під час подальшого розроблення освітньо-професійних та освітньо-наукових міждисциплінарних програм, викладання курсів з іноземної мови, основ наукового дослідження, методики викладання іноземних мов, лінгводидактики, порівняльної професійної педагогіки, вибіркового навчальних курсів, спецкурсів, тренінгів. Прогностичний потенціал наукової студії зумовлений можливістю організації на її основі подальших наукових розвідок із проблем мовної освіти, педагогічної компаративістики. Результати наукового пошуку стануть у пригоді магістрантам, аспірантам, докторантам під час підготовки й реалізації досліджень.

5. Використання результатів роботи. Результати дослідження впроваджено в освітній процес Хмельницького національного університету (довідка № 013/8 від 01.10.2024 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 1617/33-03 від 13.12.2024 р.), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка № 06/46 від 12.12.2024 р.), Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка № 03-24/01/3856 від 20.12.2024 р.), Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (довідка № 315a/2024 від 06.12.2024 р.).

6. Особиста участь автора в одержанні наукових та практичних результатів, що викладені в дисертаційній роботі. Усі наукові результати, подані в роботі, отримані автором самостійно.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі іншомовної освіти і міжкультурної комунікації Хмельницького національного університету, науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор **Бідюк Наталя Михайлівна**.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, встановлено, що дисертаційна робота Сови Майї Володимирівни є результатом самостійних досліджень здобувачки, не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дисертація характеризується єдністю змісту та відповідає вимогам щодо її оформлення.

7. Перелік публікацій за темою дисертації із зазначенням особистого внеску здобувача. Основні результати за темою дисертації опубліковано у 12 наукових працях, із них 6 наукових статей (2 в співавторстві) – у фахових виданнях України (усі видання входять до міжнародних наукометричних баз даних), 6 публікацій – у збірниках матеріалів наукових конференцій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Опубліковані праці, що відображають основні наукові результати дисертації

1. Bidyuk, N., & Sova, M. (2021). A brief overview of the Chinese education system. *Comparative Professional Pedagogy*, 11(2), 20–29.
[https://doi.org/10.31891/2308-4081/2021-11\(2\)-2](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2021-11(2)-2)
<https://cpp.khmnu.edu.ua/index.php/cpp/article/view/45/44>

Особистий внесок: автору належать висвітлені заходи, запроваджені китайським урядом для підтримки системи освіти під час пандемії COVID-19.

2. Сова, М. (2022). Білінгвальна освіта як стратегічний напрям розвитку людських ресурсів Китаю. *Comparative Professional Pedagogy*, 12(2), 91–99.
[https://doi.org/10.31891/2308-4081/2022-12\(2\)-10](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2022-12(2)-10)
<https://cpp.khmnu.edu.ua/index.php/cpp/article/view/23/23>

3. Сова, М. (2023). Викладання китайської мови як іноземної в університетах Китаю. *Comparative Professional Pedagogy*, 13(2), 84–91.
[https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13\(2\)-10](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13(2)-10)
<https://cpp.khmnu.edu.ua/index.php/cpp/article/view/61/56>

4. Сова, М. (2024a). Мовна політика США та Китаю. *Comparative Professional Pedagogy*, 14(1), 162–169.
[https://doi.org/10.31891/2308-4081/2024-14\(1\)-19](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2024-14(1)-19)
<https://cpp.khmnu.edu.ua/index.php/cpp/article/view/84/83>

5. Сова, М. (2024b). Інформаційно-методичне забезпечення мовної освіти в університетах Китаю. *Comparative Professional Pedagogy*, 14(2), 182–191.
[https://doi.org/10.31891/2308-4081/2024-14\(2\)-16](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2024-14(2)-16)
<https://cpp.khmnu.edu.ua/index.php/cpp/article/view/96/101>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Сова, М. (2021a). Семантичні особливості нової китайської лексики, пов'язаної із пандемією коронавірусу. *Сучасна філологія: теорія та практика: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (с. 249–250). Київ: Нац. акад. СБУ.

7. Сова, М. (2021b). Лінгвокультурологічний та когнітивний аспекти новоутворень китайської мови періоду пандемії COVID-19. *Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов у світі: матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (с. 44–47). За ред. проф. Пшеничної Л. В. 30 листопада 2021 року. Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка. Суми: ФОП Цьома С. П.
https://angl.khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/15/programa-konferenciya_30_listopada_2021_139d8.pdf

8. Сова, М. (2022a). Становлення та сучасний стан системи іншомовної освіти в Китаї. *Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів: матеріали тез доповідей XI міжнародного науково-методологічного Інтернет-семінару* (с. 110–111). Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; Хмельницький національний університет; за заг. ред. Н. М. Бідюк. Київ-Хмельницький: «Термінова поліграфія».
http://lib.khnu.km.ua/konfer_HNU/2022/konf_19_05_2022.pdf

9. Сова, М. В. (2022b). Еколінгвістика та її дотичність до неологічного дискурсу у вивченні китайської мови. *Актуальні проблеми філології та методики викладання іноземних мов у сучасному мультилінгвальному просторі: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 26 жовтня 2022 р.* (с. 118–120). Вінниця: ТОВ «Друк».

10. Сова, М. (2023a). Інноваційні методи навчання китайської мови. *The 4th International Scientific and Practical Conference «Topical Aspects of Modern Scientific Research»* (с. 427–430). CPN Publishing Group, Tokyo, Japan.
<https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/12/TOPICAL-ASPECTS-OF-MODERN-SCIENTIFIC-RESEARCH-21-23.12.23.pdf>

11. Сова, М. (2023b). Деякі аспекти навчання китайської мови на початковому етапі. *Іноземні мови як інтегративний складник освіти дорослих в контексті цивілізаційних змін XXI століття: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 20 грудня 2023 року* (с. 176–177). Суми: Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка.

Опубліковані праці, що додатково відображають наукові результати дисертації

12. Сова, М., & Вечоринська, Т. (2021). Словотвірно-структурні особливості нової китайської лексики, пов'язаної з пандемією коронавірусу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 47(2), 113–117.
<https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.47-2.26>
http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v47/part_2/28.pdf

Особистий внесок: автором запропоновані концепції лінгвістичного мотивування нових лексичних одиниць, пов'язаних із пандемією COVID-19, а також їх систематизація й аналіз із погляду словотвірної-структурних особливостей.

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота **Сови Майї Володимирівни «Тенденції розвитку мовної освіти в університетах Китаю (кінець XX – початок XXI століття)»**, подана на здобуття ступеня доктора філософії, за науковим рівнем, практичною цінністю, змістом та оформленням відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р., а також напряму наукових досліджень освітньо-наукової програми Хмельницького національного університету зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка.

РЕКОМЕНДУВАТИ:

Дисертаційну роботу **«Тенденції розвитку мовної освіти в університетах Китаю (кінець XX – початок XXI століття)»** подану **Совою Майєю Володимирівною** на здобуття ступеня доктора філософії, до захисту.

Головуючий публічної презентації:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри міжнародної
комунікації та політології

Хмельницького національного університету

Віталій ТРЕТЬКО